

Nyhedsbrev, SN 103, December 2015

Foreningen Svend Gønge

Stiftet onsdag den 12. juni 2008

Pro honore patriae

Foreningen Svend Gønge

Svinøvej 42,
4750 Lundby
Tlf.: 4074 1870

jens@hallqvist.dk

www.svend-goenge.dk

Bestyrelse:

Formand:
Jens Hallqvist

Næstformand:
Ingegerd Riis

Kasserer:
Jens Hallqvist

Sekretær:
Jens Beck

Øvrige bestyrelsesmed-
lemmer:

Gunnar Stobbe
Chris Hermansen
Ole Ib Hansen

Redaktion på SN:
Jens Beck.

[svendgoengepou-
sen@gmail.com](mailto:svendgoengepoulsen@gmail.com)

[Oversigt over vore
ambassadører.](#)

Erindringssted...

Den franske historiker, Pierre Nora (1931-), har blandt mange emner forholdt sig til personlig og national bevidsthed. Blandt andet håndterer han et begreb, som for mange af os nok er lidt uklart i første omgang. Han kalder det *lieu de mémoire* (sted af erindring), erindringssteder.

Disse steder kan så optræde på det rent personlige plan. Hvor var du, da noget afgørende skete for dig og dine nære?

Men der kan også være tale om steder og begivenheder, som har et fælles samfundsmæssigt aspekt.

Tirsdag 17. november afholdt FSG så foredrag med Sebastian Olden-Jørgensen, Saxo Institutet ved K.U. Emnet var ”Stormen på København i 1656, natten mellem 10. — 11. februar”.

Mødet var som vanligt i Medborgerhuset, Lundby, og vi var ca. 15 fremmødte. Og også denne var vi i strid konkurrence med Sverige. En fjernsynstransmitteret fodboldkamp holdt nok desværre en del hjemme i sofaen.

En af tilhørerne mente dog dette efter en spændende aften:

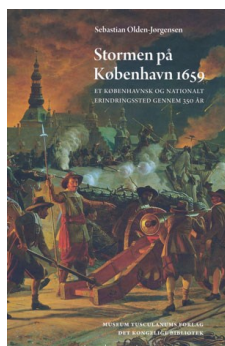
Jeg synes, det var et blændende godt foredrag. Helt anderledes, end jeg havde tænkt mig, men utroligt spændende og underholdende at se disse begivenheder i et helt andet lys og perspektiv, end vi er vant til. Dertil havde den gode Sebastian sammen med sin store viden og overblik, en herlig underfundig humoristisk tilgang til tingene, som kiggede frem hist og pist.

Højt niveau - kun ærgerligt, at der ikke sad mindst 100 mennesker og lyttede med, thi det er efter min opfattelse FSG, når det er bedst. Glæder mig til at læse Sebastians bog.

Fra bogen har vi:

Vi [...] kørte derpaa i strygende Trav hen over de grønne Stadsgrave, som Onkel næsten altid passerede med den Bemærkning: "Se her, Conrad! her til høire var det, Svensken stormede."

Hans Egede Schack, *Phantasterne* (1858)

Forord

Vi lever i en tid, hvor de historiske jubilæer kæmper om pladsen i offentligheden, for det er langt fra afgjort på forhånd,

hvad der får lov at være levende erindring, og hvad der skal leve en skyggetilværelse som ren historisk viden. Den mislykkede svenske storm på København i natten mellem den 10. og 11. februar 1659 hører måske ikke til de begivenheder, ethvert skolebarn i dag kender, men det var tidligere ganske anderledes. I mere end hundrede år efter stormen, ja, helt til 1766, var den 11. februar en forpligtende helligdag i hver eneste kirke over hele landet, og både i 1859 og 1909 blev jubilæet fejret i den helt store stil af henholdsvis det nationalliberale og det nationalkonservative miljø. Siden gik det ned ad bakke, og 300-års-dagen i 1959 var en ganske afdæmpet affære, selv om der blev opsat en mindeplade ved den lejlighed. Man kunne tilsyneladende ikke længere bruge stormen til noget positivt. Hermed skulle man tro, at stormen på København som levende erindring var afgået ved døden, men det er ikke tilfældet. Faktisk gjorde stormen i 2009 et vist comeback, for det viste sig, at repræsentanter både på højrefløjen og venstrefløjen følte, at de atter kunne bruge den til noget.

Stormen på København natten mellem den 10. og 11. februar 1659 blev omgående genstand for nyhedsformidling i form af trykte nyhedsbreve og kobberstik. Et af de mest udbredte stik er dette, som findes i flere udgaver. Det viser tydeligt de tre svenske angreb på strækningen fra Det Halve Bolværk til og med Slotsolmen, på Christianshavn og ved Østerport. Desuden ser man en tidligere fase i krigen: de svenske (og danske) troppers hærgning af Amager 8 - 10. oktober 1658 og de svenske løbegrave ud for Vesterport. Stikket er her gengivet efter Theatrum Europæum. VIII. 1658-60 (1693). Foto: Det Kongelige Bibliotek, Kort- og Billedsamlingen.

Det er denne 350 år lange historie om stormen på København som københavnsk og nationalt erindringssted, nærværende bog har sat sig for at fortælle med fokus på de store jubilæumsfejringer. Det er fortællingen om, hvordan historien er blevet brugt på meget forskellige måder af meget forskellige grupper. Det er fortællingen om, hvordan en begivenhed kan vandre fra den levende erindring til den døde historie og tilbage igen. Og sidst, men ikke mindst er det et snit ned gennem 350 års kulturhistorie og erindringskultur med mange kendte navne undervejs: Kingo, Oehlenschläger, Grundtvig, H.C. Andersen, Carl Nielsen med flere. Det teoretiske udgangspunkt er den franske historiker Pierre Noras begreb *erindringssted* (lieu de mémoire) som et sted, i konkret

eller overført betydning, hvor erindring og historie mødes i et spændingsfyldt samspil om følelser, identitet og politik. Kildematerialet er i alt væsentligt fundet i Det Kongelige Biblioteks rige samlinger af bøger, aviser, håndskrifter, noder, småtryk, kort og billeder. Det er derfor meget passende, at undersøgelsen er blevet fundet værdig til optagelse i bibliotekets skriftserie Danish Humanist Texts and Studies, og jeg er Det Kongelige Biblioteks direktør, Erland Kolding Nielsen, meget taknemmelig for den støtte, han i den henseende har givet. Den undersøgelse, der hermed præsenteres, har også sin egen forhistorie. Den udspringer af et foredrag, jeg den 10. februar 2009 holdt på et seminar på Københavns Bymuseum - i dag Københavns Museum - arrangeret i samarbejde med Malmø Museer og Saxo Institutet ved Københavns Universitet i anledning af 350-året for Stormen på København. I forbindelse med udarbejdelsen har museumsinspektør Inge Adriansen, ph.d. Pernille Arenfeldt, min gode ven og freelance fagfælle Dan H. Andersen, lektor Michael Bregnsbo, ordbogsredaktør Svend Eegholm-Pedersen, sjællandskredsformand i Dansk Model teaterforening Annette Espensen, museumsinspektør Steffen Heiberg, arkivar Peter Henningsen, museumsinspektør Peter Kristiansen, dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen, docent Jonas Nordin, lektor Vibeke

A. Pedersen, lektor Jens Rahbek Rasmussen, tidligere førstebibliotekar Jacob Thomsen, lektor Casper Tybjerg, seniorforsker Tinne Vammen og bibliotekar Bjørn Westerbeek Dahl bidraget med nyttige kommentarer og henvisninger. Størst tak skylder jeg dog min kollega undervisningsadjunkt Benedicte Fønnesbech-Wulff der ved at bede mig om foredraget tvang mig til hurtigt at få en ide, som viste sig at være langt bedre, end jeg først kunne ane.

Sebastian Olden-Jørgensen
Valby ved Helsingør den 11. februar 2010
350-års-dagen for den første årlige fejring af stormen på København (taksigelsesfesten).

Hvis nogen skulle være interesseret i at erhverve denne spændende bog kan den let købes via:

www.mtp.dk

Stormen på København

Bondeliv...

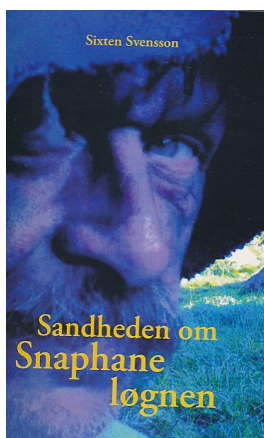
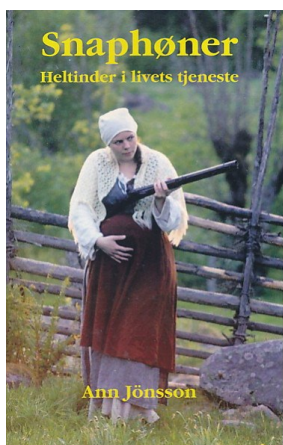
Måske præger dragterne hos FSGs dragtpersoner i (for) høj grad de øverste stænders udklædning, når man sammenligner med befolkningens erhvervssammensætning i 1600 tallet. Litteratur har i talrige værker beskrevet det romantiske og idylliske liv på landet. Virkeligheden er og har været noget ganske andet.

Bønderne har leveret! Til hverdag, til krig og til egne fornødenheder. De har været tvunget til at tjene herrefolket og kirken.

Dette er beskrevet i talrige værker, som f.eks. [Bondeliv i Danmark i 1600- og 1700-tallet](#). På antikvariat.net kan man også lede, søge og finde bøger om det daglige liv i Danmark og Norden fra flere epoker.

Ann Jönssons og Sixten Svenssons bøger om henhv. Snaphøner og Snaphaner beskriver på indgående vis hverdagen for denne befolkningsgruppe i det skånske område i 1600 tallet.

Disse bøger kan stadig erhverves hos Jens Hallqvist, 4074 1870 eller jens@hallqvist.dk.

Ved forskellige arrangementer har I måske mødt disse bønder:

Person i almuetøj

Kvinde i snaphøne-
dragt

Storbonde i dragt

Bondedragt

Væbner Ib som
jæger

Væbner Ib som
jæger

Væbner Ib

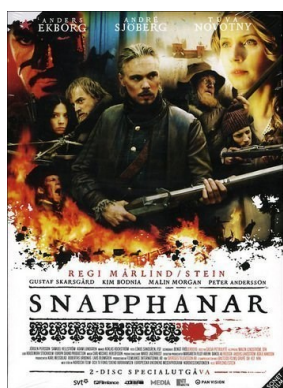

Væbner Ib i bon-
dedragt

”Snaphaner”

28. juni 2007 af [Henrik Andersen](#)

”Snaphaner” er en stort opsat svensk tv-serie. Året er 1678, og krigen raser i Skåne. Den unge Niels bliver viklet ind i frihedskampen, og et mægtigt eventyr tager sin begyndelse. Snaphane er et svensk skældsord for en frihedskæmper, en guerillasoldat, der kæmpede imod den svenske konge under den Skånske Frihedskrig. Snaphanerne var altså på Dansk side. En del af snaphanerne der kæmpede den ulige kamp imod overmagten var fattige bønder fra blandt andet Skåne. Snaphanerne gemte sig i de dybe skove, og der blev de også jaget vildt. For Kong Karl XI gjorde dem lovløse, hvilket betød at de måtte henrettes, uden at de blev stillet for en domstol. Dette førte til en brutal klapjagt på snaphanerne. Dette er baggrunden for denne stort opsatte svenske tv-serie, der blev vist på dansk tv i påsken 2007, opdelt i 3 afsnit.

Vi befinder os i det herrens år 1678. Danmark er i krig med Sverige og forsøger at vinde Skåne tilbage. Den Skånske Frihedskrig blev også kaldt for Snaphanekrigen og varede fra 1675 til 1679. Der er oprør i luften, og de skånske bønder er gået ind i kampen imod kong Karl XI og hans besættelse af landet. Det er midt i denne mørke tid at vi møder Niels Geting (Andre Sjøberg). Niels bor fredeligt på en gård med sine brødre og deres fader. En nat overfalder gården af svenske soldater, der er forklædt som Snaphaner. Niels bliver den eneste overlevende, og han vandrer derefter formålsløst rundt, tynget af sorg og hævnthørst, indtil han møder danske soldater der tager ham til sig. Den danske soldat Mogens (Kim Bodnia) foreslår, at han skal melde sig til frihedskampen.

Niels bliver nu viklet ind i frihedskampen og han møder en lille flok snaphaner, anført af Sorte Stina (Malin Morgan). Samtidig med at Niels går ind i kampen imod svenskerne, rejser den hensynsløse Gabriel Løvenhoved (Anders Ekborg) rundt for at tvinge bønderne til at være loyale over for den svenske konge. Gabriel er kongens nærmeste mand, men hvad kongen ikke ved er, at Gabriel har planer om at overtage magten, når den rigtige tid nærmer sig. Med sig har Gabriel sin forlovede Hedvig Sparre (Tuva Novotny), og den svenske krigskasse, der bugner af guld og skatte, taget fra bønderne. Snaphanerne vil stjæle kassen, og under forsøget bliver Niels forelsket i Hedvig, og samtidig det går op for ham, at det er Gabriel der står bag mordene på hans familie. Han får også nys om at Gabriel vil slå kongen ihjel. Nu er det op til Niels og de andre snaphaner at stoppe Gabriel og hans ondskabsfulde planer. Men det kræver al deres styrke og mod, og som om de svenske soldater ikke var modstand nok, så lurder også den mystiske person kendt som ”Den ensomme rytter” i skovens dyb. En spøgelsesrytter der er kendt for at slå snaphaner ihjel.

Hedvig og Niels

Der er mange nye ansigter at finde på rollelisten til ”Snaphaner”. Men også kendte svenske og danske skuespillere dukker op i de bærende roller. Hovedrollen som Niels Geting spilles af Andre Sjøberg, hvilket han gør ganske overbevisende. Hans karakter forandrer sig historien igennem. Fra at være en fattig bondeknøs, udvikler han sig til en standhaftig frihedskæmper, der sætter sig op imod den svenske overmagt. Denne forvandling leverer Andre Sjøberg,

så man virkelig føler med hans karakter. Hans elskede Hedvig Sparre spilles af den smukke Tuva Novotny. Hun er en stor skuespiller i Sverige, men hun er også dukket op herhjemme i flere film. Blandt andet havde hun en lille rolle i gyseren "Midsommer". Senest spillede hun den kvindelige hovedrolle i Lasse Spang Olsens "Den Sorte Madonna". Tuva Novotny vandt en svensk pris for årets bedste tv-skuespillerinde i netop hendes rolle som Hedvig Sparre.

Gabriel Løvenhoved og Niels Geting

Rollen som den ondsksfulde Gabriel Løvenhoved, spilles med stor indlevelse af Anders Ekborg. Det gør han så godt, at han blev den karakter undertegnede huskede bedst efter at have set serien. Anders Ekborg brænder igennem skærmen, og skriver sig fint ind i den sorte bog over mindeværdige filmskurke. Desuden medvirker en oplagt Kim Bodnia, som den godmodige danske sergent Mogens Laumann. Også danske Jesper Lohmann og Peter Damm-Ottesen har mindre roller.

På dansk jord kæmpede Svend Gønge, også kendt som Gøngenhøvdingen den samme frihedskrig, og derfor kan man godt sammenligne den danske tv-serie, "Gøngenhøvdingen" fra 1992 med tv-serien "Snaphaner". Og så alligevel ikke. For alt det som "Gøngenhøvdingen" manglede i skuespil, drama, kærlighed og spænding har "Snaphaner" til overflod. Gøngenhøvdingen blev forståeligt nok en fiasko, da den blev vist i tv, og ligeledes har de svenske anmeldere været efter "Snaphaner". Den er blevet beskyldt for at stille hele frihedskrigen i et alt for romantisk lys. Men hvis man kan se bort fra dette, så får man små 3 timers glimrende underholdning, der ligger langt over middel, i forhold til hvad man er vant til at se i tv. De 2 unge instruktører Måns Mårilind og Bjørn Stein, har formået at lave en smuk og voldsom beretning fra en mørk tid i den svensk / danske historie. Krigen dengang var voldsom, og der bliver heller ikke lagt fingre imellem med hensyn til den grafiske vold i serien. "Snaphaner" blander historiske handlinger med flot fictionsaction, der til tider minder om noget hentet ud af en større Hollywood produktion. De forskellige karakterer er en smule firkantede i det, men det hele opvejes fint af den intense historie og de mange spændende optrin, vore helte må igennem inden den store finale, hvor de onde må lide et ikke overraskende nederlag.

Vores nordiske naboer har endnu engang bevist, at det godt kan lade sig gøre at producere stort opsatte periode serier til tv. Noget vi endnu har til gode at kaste os ud i her hjemme. Jeg glæder mig personligt til, at der engang bliver lavet en stor dansk filmatisering over historierne om Gøngenhøvdingen. Men indtil da er Snaphaner en rigtig god erstatning.

Kilde: <http://cinemaonline.dk/Anmeldelse/snaphaner.5128.html>

Filmen er fundet i den svenske udgave hos: <http://filmboden.se/80614/snapphanar/lindome/annons.php>, men er rigtig svær at finde hos danske forhandlere. Den er ganske enkelt udgået.

